

Motion till riksdagen 2012/13:Fö268

av Peter Rådberg m.fl. (MP)

Försvarspolitik i en ny tid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till Försvarmakten att anpassa försvaret efter den hotbild och den efterfrågan på internationella åtaganden som finns i dag, och utifrån det göra tydliga prioriteringar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inte kan fatta nödvändiga beslut om materielprojekt beroende på oförutsedda förutsättningar och att regeringen måste återkomma till riksdagen med sådana förändringar gentemot redovisade projekt och fattade beslut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjön.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ambitionsnivån att ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att våra internationella förpliktelser och bidrag till internationell fred ska vila på FN-beslut.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som ordförande i Arktiska rådet, bör driva miljöfrågorna hårdare med hänvisning till att Arktisområdet är ett framtida konfliktområde som kan få säkerhetspolitiska konsekvenser på grund av de stora olje- och gasfyndigheter som finns där.¹

Fel! Okänt namn på

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avveckla den nya Försvarsexportmyndigheten inom två år.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avslå satsningen på JAS Gripen E.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp FN:s resolutioner 1325 och 1820 på ett mer adekvat sätt.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera en översyn av personalförsörjningen för att klarlägga behovet och därmed kostnadsbilden framöver.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

¹ Yrkandena 7, 8 och 12 hänvisade till UU.

Motivering

Riksdagen har antagit följande mål för svensk säkerhet: ”Målet för vår säkerhet är att värna befolkningens liv och hälsa, värna samhällets funktionalitet och värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.”

Det som hotar något av ovanstående mål är säkerhetshot. För att dessa mål skall kunna förverkligas behöver Sverige en strategi. En första fråga är vad den svenska säkerheten skall värna mot. Vad är det som kan hota befolkningens liv och hälsa och de andra målen? Vilka risker finns?

Allmänt går det att skilja på två olika typer av hot och risker: sådana som är direkt framkallade av människor och sådana som närmast är att hänföra till naturliga orsaker. Till den senare kategorin hör pandemier, miljöförstöring, direkta konsekvenser av den globala uppvärmningen samt teknologiska katastrofer t.ex. härdsmltor. Till den förra kategorin hör en lång rad hot och risker av olika dignitet: terrorism, organiserad brottslighet, cyberattacker samt olika slag av militära hot.

Hoten behöver inte vara explicit riktade mot Sverige för att vi ska drabbas. Globaliseringen innebär att även Sverige skulle drabbas vid ett omfattande terroristdåd mot någon av Europas storstäder; dels direkt genom att svenskar skulle dödas eller skadas och dels indirekt genom de ekonomiska konsekvenser en sådan händelse skulle medföra. Värden som mänskliga fri- och rättigheter måste dessutom försvaras och främjas även utanför Sveriges gränser i enlighet med mandat från FN. En värld som kännetecknas av ordning och internationell rätt är sedan gammalt ett svenskt intresse. Samtidigt kan vårt internationella engagemang mycket väl leda till hot på hemmaplan.

Vi har alla händelsen den 11 september 2001 i New York i färskt minne. Vi minns också händelsen i Madrid 2004 då kollektivtrafiken utsattes för en terroristattack. 191 människor dog och över 2 000 människor skadades. Vi minns också händelsen i London 2005 som var ett attentat mot kollektivtrafiken där 56 människor dog och över 700 människor skadades, självmordsbombaren i Stockholm mitt i julruschen 2010 och nu senast terrorattackerna i Norge där sammanlagt 77 människor dödades av massmördaren Anders Behring Breivik.

Fel! Okänt namn på

Hotet mot vår säkerhet kan delas in i följande matris.

	Militär	Politisk	Ekonomisk	Social	Miljö
Att värna befolkningens liv och hälsa	Väpnat angrepp	Terrorism, Org. Brott, Cyberhot			Klimatförändringar Naturkatastrofer Pandemier
Att värna samhällets funktionalitet			Avbrott i vitala system och flöden, Finanskris Massarbetslöshet		
Att värna grundläggande värden som demokrati, rättstat och mänskliga rättigheter		Politisk extremism. Hot mot demokrati och rättssystem		Utanförskap Extremism Hot mot värdegrund och rättssystem	

Världen har förändrats på ett avgörande sätt

Sedan det kalla krigets slut har världen förändrats på ett avgörande sätt och en ökad globalisering får samtidigt många och stora konsekvenser. De traditionella maktkonstellationerna har förändrats inbördes och i förhållande till varandra och fortsatt förändring kan förutses.

Förutsättningarna för den internationella säkerheten har också förändrats på ett genomgripande sätt. Det betyder inte nödvändigtvis att världen idag är farligare, men den har blivit mindre stabil och samtidigt mer oförutsägbar. Ett exempel på detta är den arabiska vårens demonstrationer med krav på bland annat demokratiska reformer i arabländerna i Nordafrika, som har lett till att flera diktaturregimer störtats. Det är helt klart att folkets törst efter frihet, mänskliga rättigheter och demokrati har resulterat i omvälvande förändringar i regionen. Lika lite som vi kunde förutse den arabiska våren, lika lite vet vi hur regionen kommer att utvecklas framöver.

Det är idag svårare att skilja nationell och internationell säkerhet från varandra än tidigare. Oförutsägbarheten och den gemensamma sårbarheten gör att de gränsöverskridande hoten alltmer sammanfaller med det nationella. Sveriges internationella agerande för att möta de globala utmaningarna och riskerna är därför viktigt för landets säkerhet.

Det övergripande syftet med Miljöpartiets försvarspolitik är att skapa en säkrare värld. I enlighet med FN-stadgans principer har Sverige ett ansvar för att främja internationell fred och säkerhet. Miljöpartiet anser att Sverige ska förbli militärt alliansfritt. Sverige främjar inte världsfreden genom att söka medlemskap i Nato.

Breddad säkerhet

Kampen för en hållbar utveckling, både miljömässigt och socialt, är i förlängningen en kamp för fred. Vi kan minska risken för konflikter genom riktade åtgärder mot krisernas grundorsaker inom ramen för arbetet för en rättvis och hållbar utveckling. FN:s säkerhetsråd har slagit fast behovet av att förebygga väpnade konflikter genom att angripa deras grundorsaker som fattigdom, brist på demokrati och mänskliga rättigheter och utnyttjandet av naturresurser.

Detta innebär att vår nationella säkerhet måste breddas för att kunna möta alla de risker och hot som kan drabba vårt land och vår befolkning både direkt och indirekt. En utvecklad nationell strategi ska som tidigare omfatta säkerhets- och försvarspolitiken, men kan inte längre begränsas enbart till dessa områden.

För att kunna säkra våra nationella intressen, måste en nationell strategi även omfatta andra samhällsområden och bygga på en god kunskap om omvärlden, intern säkerhet samt krishantering. Andra offentliga verksamhetsgrenar – statliga och kommunala och deras inriktningar bör därför vara en integrerad del av den nationella säkerhetspolitiken, som i flera fall därför måste få nya inriktningar samtidigt som nya förmågor måste kunnas skapas.

Det är grundläggande att vår region utvecklas ekonomiskt och politiskt under trygga omständigheter. Vi vill motverka att nya skiljelinjer uppstår mellan stater i regionen. Vi ska arbeta för en stabil utveckling i vårt närområde, vilket också innebär en förstärkning av demokrati, de mänskliga rättigheterna, rättsstaten och marknadsekonomi i regionen. Det är därför ett fundamentalt svenskt intresse att förebygga konflikter i vår region och främja fredliga lösningar genom internationellt samarbete.

Ett väl uppbyggt nationellt insatsförsvar präglas av våra grundläggande värderingar och av att försvaret i bredaste bemärkelse är inriktat på att säkerställa samhällets fortbestånd. Staten har enligt folkrätten den grundläggande skyldigheten att skydda medborgarna.

Vårt samhälles sårbarhet måste elimineras i möjligaste mån så att vi har en rimlig möjlighet att möta även överraskande terroristaktioner. Här är huvudstadsområdet, Stockholm, av speciell betydelse, men även västkustens hamnar och Göteborgsområdet är av nationell betydelse för vår försörjning och kan därför bli speciellt utsatta för antagonistiska hot på olika nivåer.

Det är ett svenskt nationellt intresse att en fortsatt forskning och satsning sker inom vissa teknologiområden, som har fortsatt betydelse för vårt nationella försvar. Vår kunskap och förmåga avseende it-utvecklingen och elektroniksektorn måste fortsätta och det bör samtidigt uppmärksammas att landet behöver ett modernt och tidsenligt försvar mot fientliga it-angrepp.

Även katastrofsjukvård och undervattens teknik kan vara viktiga områden för svensk försvarsforskning där vi själva kan ha nytta av att inneha en erkänd internationell tätposition.

Säkerhet bör byggas dels på egen nationell basis, dels tillsammans med andra stater. För våra gemensamma säkerhetsarrangemang finns det nordiska samarbetet och Östersjösamarbetet, men också samarbetet inom EU och Natos Partnerskap för fred.

Fel! Okänt namn

Hur ser försvarsförmågan ut idag?

Svensk säkerhets- och försvarspolitik har på ett genomgripande sätt förändrats under senare år. Från att landet tidigare var en bricka mellan två stormaktsblock där neutralitet och alliansfrihet var ledstjärnor har vi numera ett sönderfallet öststatsblock där vi som medlemmar i EU solidariskt skapar säkerhet tillsammans med andra länder. Denna utveckling har gjort att vi både riktat om och kraftfullt minskat våra militära resurser samtidigt som försvarets uppgifter vidgats. Att denna förändring har varit nödvändig talar såväl den säkerhetspolitiska militärtekniska utvecklingen för.

Numera bygger vi inom ramen för FN och EU vår säkerhet på att tillsammans med andra verka för en fredlig utveckling av vår värld. Uttrycket för detta är bland annat den solidaritetsförklaring riksdagen har gjort.

Förenklat kan sägas att vår förmåga till nationellt försvar bygger på understöd från andra länder, ett understöd vi för närvarande varken planerar för, förbereder oss för eller har säkerställt genom fasta åtaganden.

En förutsättning för att kunna genomföra operationer inom vårt land tillsammans med förband ur andra länder är att vi har en fungerande territoriell ledning. Ur den synvinkeln är det positivt att fyra regionala ledningar inrättas från 2013. I det korta perspektivet kommer av naturliga skäl deras förmåga att vara begränsad. Mer oroande är att de inte ens på sikt synes vara avsedda för att samordna inhemska och utländska förband med civila resurser i ett krisläge.

Nordiskt samarbete

Ett svenskt initiativ bör tas för att uppnå denna grundläggande nordiska samordning, som dessutom överensstämmer väl med Stoltenberg rapportens förslag om en gemensam nordisk insatsenhet och därför har fått ganska stor internationell uppmärksamhet och bemötts positivt.

I närtid bör ett fördjupat nordiskt samarbete rörande militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning etableras. För dessa uppgifter kan ett permanent strukturerat samarbete övervägas och Sverige bör ta initiativet till detta. Att flera av våra nordiska grannar är medlemmar i Nato bör, enligt vår bedömning, inte utgöra något hinder för ett närmare nordiskt samarbete på försvars- och säkerhetssidan.

Sverige har gjort ett politiskt ställningstagande om att inte vara passivt utan hjälpa andra EU-stater om någon katastrof skulle inträffa, vilket vi bör förbereda i olika avseenden med tyngdpunkten förlagd till Östersjöregionen. Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi för att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.

På dagens konfliktnivå bör en sådan verksamhet på försvarsområdet främst omfatta gemensam övningsverksamhet och utbildning, men också gemensam anskaffning av materiel och utrustning.

På den civila sidan bör en tyngdpunkt läggas vid förebyggande verksamhet riktad mot cyberhot och terrorism, samt organiserad brottslighet, av ekonomisk och drogrelaterad karaktär.

För att uppnå dessa mål ska vi föra en bredare säkerhetspolitik som kan ge landet en grundläggande trygghet och motverka risker för väpnad aggression riktad mot oss eller mot våra grannar.

Våra internationella förpliktelser och bidrag till internationell fred och säkerhet utomlands ska vila på FN-beslut och i samverkan med andra EU-stater.

Nationell säkerhetsstrategi

Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har idag. En säkerhetsstrategi är inte längre något exklusivt för det militära försvaret, utan har sin giltighet över hela samhället.

Globalisering innebär att det inte går någon skarp gräns mellan extern och intern säkerhet, mellan civila och militära åtgärder. En modern nationell säkerhetsstrategi måste omfatta alla dessa aspekter. Det är inte bara staten Sverige som efterfrågar säkerhet utan också dess invånare. Sverige behöver därför en nationell säkerhetsstrategi. En sådan innebär inte att gränsen mellan civilt och militärt bör suddas ut. Däremot är själva idén att skapa synergi och koordinering mellan statens olika resurser.

Sverige är ett litet land och vår strategiska handlingsfrihet är därmed begränsad. Detta innebär att vi inte ensamma kan möta många av dessa hot och risker. Vi kan exempelvis inte själva skydda den internationella sjöfart, som vårt välstånd är beroende av. Vi klarar inte ens att skydda svenska fartyg – annat i vårt närområde – trots att fartygen och dras besättningar täcks av de säkerhetspolitiska målen. Vi måste vid ett skarpt läge lita till att vi får hjälp från det ”internationella samfundet”.

Den nationella säkerhetsstrategin skall klara ut de övergripande principerna för hur samhällets olika delar skall samverka för att uppfylla målen för vår säkerhet gentemot prioriterade hot och risker. Strategin måste ha medborgarnas stöd. Den måste också ge en inriktning om var och i vilka sammanhang akuta insatser i första hand är aktuella eftersom en sådan inriktning styr vilka resurser som behövs, utbildning, övning, doktrin och utrustning.

Internationella insatser

Internationella insatser är här för att stanna. Sverige är en del av världen på gott och ont, och vi kan inte vrida klockan tillbaka. Vi vill se fler svenska soldater i FN-ledda fredsbevarande operationer. Under FN ska Sverige ställa upp på internationella uppdrag för att lindra nöden i världen och bidra till stabilitet. Vi ska däremot vara mycket noggranna med vilka uppdrag vi ska delta i och att våra insatser främjar fred, fattigdomsbekämpning och demokrati.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna. Tyvärr har Sverige idag ett historiskt lågt antal soldater ute i FN-tjänst. Det är inte rimligt att endast 25–30 av de soldater som tjänstgör utomlands av dagens cirka 860 personer används i FN-ledda insatser.

Vi vill att regeringen ökar ambitionen successivt mot de mål som vi är överens om, nämligen att 2 000 soldater på sikt ska vara ute i internationell tjänst. Regeringen har tackat nej till ett antal erbjudanden från FN under de senaste åren med hänvisning till kriget i Afghanistan. Vi vill att regeringen gör annorlunda prioriteringar framöver när vi successivt minskar antalet soldater i Afghanistan.

Vi vill att Sverige vänder blicken mot Afrika. Här finns enorma behov och här kan Sverige göra stor nytta. Liberia är ett land som FN har lyft upp som tänkbar insats för FN. Om FN ber världens länder att skicka personal till Liberia för att bidra till att bygga upp landet, menar vi att Sverige ska erbjuda sig att delta.

NBG 14

Vi har tidigare sagt nej till ramansvar för den nordiska stridsgruppen men accepterat att Sverige deltar. Vi är fortfarande principiellt emot att Sverige ska ha ramansvar gång på gång. Ramansvaret binder oftast upp alldeles för mycket resurser, som bättre skulle kunna nyttjas för andra ändamål än att stå till förfogande för EU:s stridsgrupper.

Europeiska utrikestjänsten fick den 1 december 2011 i uppdrag att göra en översyn av användandet av EU:s stridsgrupper. Regeringen kommer också att se över konceptet för EU:s stridsgrupper och verka för att de ska arbeta för humanitära insatser, t.ex. i samband med olika typer av katastrofer.

För att vi ska kunna möta och hindra framtida hot, såväl nationellt som internationellt, måste det finnas ett utökat informationsutbyte mellan militära och civila myndigheter och aktörer. Sverige ska dock vara varsamt så att samverkan inte skapar en otydlighet med överlappande kompetenser och kostnader och beakta de risker med ökad samverkan som humanitära aktörer påtalar. Flexibilitet och utvecklingsförmåga måste därför integreras i det framtida försvaret. Det är detta vi ser embryot till just nu och som välkomnas av Miljöpartiet.

Det är viktigt att en myndighet med rätt kompetens får ansvaret för internationella uppdrag.

Nordic Battlegroups medverkan i humanitära insatser innebär att erforderlig kompetens för sådana insatser bör säkerställas.

Säkerhet måste ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”, dvs. att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten eller hotet, i stället för ”negativ fred” som inriktar sig på att sätta stopp (militärt) för konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.

En mängd nya hot som varken är territoriella eller militära har tillkommit, samtidigt som de gamla ändrat karaktär och inte längre kan bemötas på samma sätt som tidigare. Så länge EU:s stridsgrupper finns kvar måste de verka i den nya tidens hotbild, och inte i den gamla som till stor del präglas av kalla krigets syn på hur man löser konflikter. EU:s stridsgrupper tar nu viktiga steg i rätt riktning. Det ena är att EU kommer att se över EU:s stridsgrupper, vilket också regeringen anser är riktigt.

Regeringen har också betonat att EU:s stridsgrupp ska användas till humanitära insatser och att vi ska betona vikten av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikter. Detta är vad Miljöpartiet har drivit i många år, och vi välkomnar därför att regeringen har ändrat uppfattning i sak.

FN:s resolutioner 1325 och 1820

FN:s säkerhetsråd antog den 31 oktober 2000 resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som handlar om att stärka kvinnors rättigheter och deltagande och att värna om kvinnors deltagande och kvinnor som aktörer i fredsprocesser. Säkerhetsrådet har också antagit resolution 1820 som utgör en fördjupning av aspekten av sexuellt våld i konflikter i resolution 1325.

Bakgrunden till de båda resolutionerna är att en av förutsättningarna för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera fler parter än de stridande i fredsprocessen, vid fredsförhandlingar och i försoningsarbetet. I de flesta fall stängs halva befolkningen, kvinnorna, ute från det arbetet. När fred förhandlas är det nästan uteslutande män som deltar, ofta med argumentet att de stridande parterna är de som ska sluta freden.

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Regeringens handlingsplan för perioden 2009–2012 går mot sitt slut och det börjar bli hög tid att påbörja arbetet med nästa handlingsplan för att genomföra säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Miljöpartiet menar att det är viktigt att Sverige ligger på och bevakar frågan i EU och i andra sammanhang samt även ställer krav på andra EU-länder att ta fram handlingsplaner för 1325. EU och dess medlemsländer lär inte göra det på egen hand. Andelen kvinnor i civila och militära krishanteringsinsatser behöver öka, det gäller inte minst inom den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna (ESFP), och fler kvinnor måste finnas på högre nivåer.

Ute på internationella uppdrag är det inte många länder, utöver Sverige, som har jämställdhetsrådgivare, så kallade Gender Advisors. Den allmänna uppfattningen är att Sverige är ganska ensamt om att ta frågan på allvar inom EU.

Det är dessutom viktigt att den svenska Försvarsmakten vidhåller kompetensen inom området 1325. Det finns tecken på att Försvarsmakten inte håller jämställdheten särskilt högt, och trots att Sverige anser sig vara världsbäst på jämställdhet är situationen långt därifrån inom Försvarsmakten. Arbetet med jämställdhetsfrågorna går trögt, vilket också återspeglas i att Försvarsmakten

Fel! Okänt namn på

inte lyckas rekrytera tillräckligt många kvinnor till organisationen. Att få fler kvinnor att göra grundläggande militärutbildning är viktigt för att öka andelen kvinnor i stående och kontrakterade förband och i förlängningen få fler kvinnor i internationella fredsfrämjande insatser. Ska Försvarsmakten vara en attraktiv arbetsgivare för kvinnor måste organisationen återspegla moderna och riktiga värderingar, baserat på en modern värdegrund. Och där är jämställdheten grundläggande.

Ska Sverige arbeta med resolution 1325 internationellt krävs det att Försvarsmakten på allvar arbetar med frågan även på hemmaplan.

Samverkan och erfarenhetsutbyte, inklusive kartläggning av befintlig kunskap, om resolution 1325 måste öka nationellt. Uppföljning av implementeringen av resolution 1325 och redovisning av framsteg och motgångar i processen är nödvändigt för ett fullständigt genomförande.

Regeringen uppdrar åt myndigheterna genom regleringsbrev att i sina årsredovisningar eller redovisningar i särskilda frågor återrapportera om insatser för att genomföra resolution 1325, liksom resolution 1820. En översyn av handlingsplanen ska ske genom årliga möten, skriver regeringen, där Utrikesdepartementet ska kalla berörda inom Regeringskansliet, myndigheter och enskilda organisationer till diskussion. I samband med att handlingsplanen löper ut ska en övergripande utvärdering göras avseende de mål som satts upp i handlingsplanen.

Det är vår uppfattning att denna utvärdering ska redovisas för riksdagen när den är klar liksom vilka slutsatser man drar för det fortsatta arbetet.

Personalförsörjningen

Försvarsmakten står inför en rad stora utmaningar, både organisatoriska och framtida säkerhetspolitiska utmaningar. Risken för skenande ekonomiska kostnader för både personalförsörjningen och materiel är stora. Vi noterar att regeringens underlag till riksdagen är undermåligt och det finns stora risker att soldatlönerna framöver tränger ut materielbudgeten. Riksdagen har även i år fått väldigt lite information om ekonomin kring det nya personalförsörjningssystemet. Därför vill Miljöpartiet att regeringen presenterar en översyn över personalförsörjningen för att klarlägga behovet och därmed kostnadsbilden framöver.

I årets budgetmotion för utgiftsområde 6 har vi lagt ett besparingskrav på Försvarsmaktens högkvarter med 60 miljoner kronor årligen de kommande tre åren. Högkvarteret är alldeles för överdimensionerat.

Det är väl känt att det inom Försvarsmakten finns alltför många officerare i högre tjänstegrader i förhållande till insatsorganisationens storlek. Miljöpartiet har tidigare motionerat (2008/09:FÖ295) om att införa ”ett försvars Securum” med en enda uppgift, nämligen att så human, effektivt och kostnadsbesparande som möjligt avveckla de delar av den nuvarande organisationen som försvaret inte längre kommer att behöva.

Att regering och försvarsmakt behöver vidta kraftfullare åtgärder står klart. Vi delar regeringens mål att Försvarsmakten bör intensifiera sina ansträng-

ningar att skapa en ändamålsenlig ålders- och kompetensstruktur inom officerskollektivet.

De kommande tre åren kommer Miljöpartiet att öka anslaget till Nationella skyddsstyrkorna med 50 miljoner kronor per år. Vi uppskattar att de är underfinansierade med tanke på deras numerär och de viktiga samhällsskyddande uppgifter de utför.

Materiel- och logistikförsörjningen

Ett ökat operativt fokus kräver en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen. Det är Försvarmaktens operativa behov som i större utsträckning ska styra med en tydlig skiljelinje mellan vad som är mål och medel. Det är Försvarmaktens materieförsörjning som ska bedömas utifrån insatsorganisationens behov, inte som idag där industri- eller sysselsättningspolitik har fått allt för stort utrymme.

En stor utgift i den svenska försvarsbudgeten är materielkostnader. Enligt European Defence Agency (Eda) är Sveriges materielbudget på drygt 30 procent av försvarsbudgeten. Inget annat land i Europa lägger så mycket pengar som Sverige. Genomsnittet i Europa är 19 procent. Det finns således en stor rationaliserings- och förändringspotential i materiel- och logistikförsörjningen i Sverige.

Sverige och Europas länder borde anpassa sig till de nya ekonomiska ramar och söka nya metoder. 76 procent av alla försvarsinversteringar i EU:s medlemsländer skedde i nationella program utan gränsöverskridande samverkan. När det gäller forskning och teknikutveckling är siffran 82 procent. Vi bör därför se över våra materielkostnader. Risken för skenande försvarsmaterielkostnader är ett reellt hot mot Försvarmaktens verksamhet.

För att öka tydligheten i materieförsörjningen och förbättra riksdagens möjlighet till kontroll och inflytande bör en utvecklad modell av den tidigare objektsramsredovisningen återinföras. Redovisningen bör utgöras av en strukturerad metod för uppföljningen och utvärderingen. I redovisningen bör totalkostnaden för respektive materielprojekt framgå.

Det är viktigt att såväl ledtider som ekonomiska bindningar i materieförsörjningen reduceras för att tillgodose insatsorganisationens behov och utformning för att kunna hantera förändrade behov och prioriteringar för att få ett försvar som är mer användbart i insatsorganisationen.

Arktis olje- och gasfyndigheter kan få negativa säkerhetspolitiska konsekvenser

Miljöpartiet har under lång tid konsekvent drivit linjen i försvarsutskottet och i riksdagens försvarsberedning om en vidgad hotbild. De hot som det svenska samhället står inför kan inte helt mötas med militära medel utan måste motverkas på en lång rad andra sätt.

Fel! Okänt namn på

Ett exempel på framtida konfliktområden är Arktis olje- och gasfyndigheter. Regeringen brister i sin miljöpolitik och med Sverige som ordförande i Arktiska rådet är det anmärkningsvärt att regeringen inte driver miljöfrågorna hårdare. Regeringen är i det närmaste positivt inställt till de ekonomiska krafter som vill exploatera i Arktis, en exploatering som kan få negativa säkerhetspolitiska konsekvenser.

JAS Gripen

Efter regeringens beslut den 25 augusti om satsningen på 40–60 Super JAS för 90 miljarder väcks en hel del frågor: Hur ska köpet av Super JAS finansieras? Är det näringspolitiska eller försvarspolitiska skäl bakom köpet? Hur kommer det övriga försvaret att påverkas av satsningen på Super JAS?

Man måste ställa sig frågan vad det är som styr den svenska säkerhetspolitiken efter regeringens debattartikel i SVD den 25 augusti. De skriver följande:

Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar redo både till att skydda svenskt territorium och för deltagande i internationella insatser. Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar, och inte minst ett luftförsvar som är respekt- och förtroendeingivande.

Sedan säger Försvarsminister Karin Enström (M) att hon kan tänka sig att avbryta JAS-affären om Schweiz säger nej till JAS-köpet i sin folkomröstning 2013.

Den hotbild som regeringen motiverar i SvD den 25 augusti av köpet av JAS hänger med andra ord på om Schweiz säger ja till affären. Svensk säkerhetspolitik kan inte bygga på om ett annat land ställer upp eller inte på en vapenaffär. Allt detta visar med all tydlighet att det handlar uteslutande om ett industriprojekt till gagn för Saab.

Försvarsexportmyndigheten

Regeringen satsar nästan 76 miljoner kronor per år på den nya Försvarsexportmyndigheten. Miljöpartiet är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verksamhet ytterligare subventioneras av skattemedel. Miljöpartiet vill därför avveckla Försvarsexportmyndigheten. I vår budgetmotion halverar vi anslaget för Försvarsexportmyndigheten under nästa år för att kunna lägga ned myndigheten helt efter två år.

Enligt Miljöpartiet sänder det helt fel signaler att Sverige lägger många miljoner av skattebetalarnas pengar på en särskild myndighet vars enda syfte är att exportera vapen. Hade regeringen levt upp till politik för global utveckling (PGU), som den säger att den gör, så hade det knappast varit möjligt att inrätta Försvarsexportmyndigheten eftersom vapenexporten är en tydlig målkonflikt.

Kustbevakningen

Kustbevakningens roll ökar för varje år som går. Kustbevakningens uppgift är att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss. Dessutom har Kustbevakningen deltagit i ett par internationella insatser med stor framgång.

Oljeutsläppet utanför Danmark förra året, som fick stora negativa konsekvenser för Tjörn utanför västkusten, visar att Kustbevakningen tillsammans med helikopterkapaciteten är en viktig resurs för Sverige. Vi kan befara att ökad frakt av olja och annat miljöfarligt gods till sjöss även medför ökade risker för utsläpp i miljön. Här fyller Kustbevakningen en viktig roll. Därför ökar Miljöpartiet anslaget med 20 miljoner kronor årligen de kommande tre åren.

MSB

De globala miljöutmaningarna och klimatförändringarna hotar oss alla. De utgör de allvarligaste hoten mot människors säkerhet och fundamentala levnadsvillkor. Att dramatiskt minska användningen av fossila bränslen hör till de viktigaste utmaningarna som mänskligheten står inför. Här har vi i Sverige ett moraliskt ansvar att ställa om till förnybara energialternativ, både för miljöns skull och för vår säkerhet.

Miljöpartiet överför därför 1 miljard kronor fördelat på tre år från Försvarsmakten (UO6) till utgiftsområde 20 för nödvändiga klimatanpassningsåtgärder. Det är en satsning som vi kallar "Miljardanpassningsmiljarden". Meningen är att den ska administreras av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap där kommuner kan ansöka om bidrag för olika former av sårbarhets- och klimatanpassning, exempelvis åtgärder för att förebygga extrema väderhändelser som översvämningar och långsiktiga klimatförändringar.

För att markera vikten av att konkreta åtgärder påbörjas föreslår vi ett nytt anslag: 1:19 Åtgärder för att minska sårbarhet och klimatanpassning. Vi föreslår 350 miljoner kronor för år 2013 och 350 miljoner för år 2014 och 300 miljoner kronor år 2015.

Ska Sverige kunna möta alla de globala hot, militära som icke-militära, krävs det ökat internationellt samarbete eftersom Sverige är för litet för att klara arbetet självt. Nationellt måste vi organisera oss så att myndigheterna samverkar mer och bättre. Detta kräver en sektorsöverskridande strategi. En omfattande samverkan behöver ske med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säpo och polisen samt andra aktörer. Samverkan med frivilligsektorn behöver även den öka, för att bland annat öka kunskapen om Säkerhetspolisens arbete, som i sammanhanget är en central myndighet.

Fel! Okänt namn

Ryssland rustar upp

Rysslands president, Vladimir Putin, har höga ambitioner för sitt land och för sitt försvar. Det är helt klart att Ryssland har mycket höga ambitioner att försöka höja försvarsförmågan reellt fram till 2020. Frågan är om det kommer att lyckas?

Ryssland avser att öka sin försvarsbudget även i relativa termer, och det finns en tydlig intention att öka den konventionella förmågan. Om den ryska politiska och militära ledningen lyckas driva denna process framåt kan landets sammantagna militära förmåga komma att höjas avsevärt redan fram mot år 2020.

Rysslands framtida militära förmåga bestäms av en rad faktorer varav endast en del är rent militära. För det första bestäms den politiska viljan och förmågan att slutföra den omstrukturering och reformering som inleddes hösten 2008. För det andra kommer den ekonomiska basen för försvarsekonomin att sätta ramarna för ambitionerna vad gäller både materielanskaffning och personalrekryteringen. För det tredje bestäms Rysslands ekonomiska och försvarsindustriella utveckling i betydande utsträckning av landets förmåga att gradvis utveckla från en enbart råvaruexporterande mot en delvis innovationsdriven ekonomi där forskning, företagande och utveckling stimuleras. För det fjärde kommer den demografiska utvecklingen och hälsoläget att sätta gränser för vilken personal de väpnade styrkorna kan rekrytera i framtiden, både avseende kvalitet och kvantitet. För det femte kommer Ryssland, trots ambitionen att öka försvars- och säkerhetsutgifterna, att behöva koncentrera sina resurser till de områden där de behövs i första hand.

En väsentlig aspekt av reformprogrammet är ambitionen att sjuttio procent av all materiel ska vara ”modern” år 2020. Avskaffandet av kaderförband parat med en koncentration av befintlig materiel till de förband som finns kvar i den nya organisationen.

Under 2011 stod det klart att den plan som upprättades för leverans av materiel till de väpnade styrkorna 2010 inte hade uppfyllts. Omkring tjugo procent av medlen bedöms försvinna i processen. Materielanskaffning omfattas av sekretess, och utan att tillräcklig insyn beviljas ens de statliga kontrollorganen är det tveksamt om den effektiviseras framöver.

Statsbudgeten och därmed finansieringen av de väpnade styrkorna kommer även i fortsättningen att vara beroende av Rysslands främsta exportintäkter. Energisektorn liksom den övriga industrin behöver på tio års sikt stora investeringar, teknisk förnyelse och modernisering för att arbeta effektivt och konkurrenskraftigt.

Ryssland kommer att fortsätta använda energin som ett medel i sin utrikespolitik, men förutsättningar för att göra detta på längre sikt kommer successivt att förändras i takt med att ledningar som kringgår Ryssland tillkommer, t.ex. den nya gasledningen mellan Turkmenistan och Kina och eventuellt Nabucco ledningen i Svarta havet.

Om Ryssland håller fast vid principen att i möjligaste mån producera sin militära materiel inhemskt krävs på sikt inte bara en ökning av kvantiteten av levererad materiel utan även att industrin förmår att hinna ikapp och upprätt-

hålla samma utvecklingstakt som ledande nationer. Det kommer att vara en förutsättning för att kunna inkorporera nya förmågor inom väpnade styrkorna. Det grundläggande problem som finns inom rysk forskning och utveckling som hög medelålder bland personalen, föråldrad utrustning samt inadekvata mekanismer för att styra forskningsmedel, kommer att påverka kvaliteten och möjligheten att utveckla nya högteknologiska avancerade och innovativa vapensystem negativt i ett tioårsperspektiv. Rysk forskning kan inte hävda sig i internationell konkurrens förutom inom vissa begränsade områden.

Allt tydligare tecken kan skönjas på att den ryska försvarsindustrin delas in i ett A- och B-lag. De gångna årens exportframgångar och den planerade ökningen av de statliga beställningarna fram till 2020 gynnar vissa företag, främst flyg-, fartygs- och luftvärnsbranscherna. Andra delar av den ryska försvarsindustrin är helt beroende av statligt stöd för sin överlevnad.

Under hösten 2011 var fortfarande ambitionen att väpnade styrkornas numerär skulle vara en miljon man samtidigt som flera bedömare fortsatt pekade på att 500 000-600 000 man skulle vara en mer realistisk ambition. Mellan åren 2012 och 2015 kommer de konventionella väpnade styrkorna främst att kunna användas för försvar av ryskt territorium samt för begränsade insatser i absoluta närområdet.

Vad som händer efter 2015 och framåt är helt avhängigt av hur den politiska viljan är att slutföra omstruktureringen, hur den ryska ekonomin utvecklas, hur den demografiska utvecklingen och hälsoläget utvecklas och hur Försvarsmakten klarar konkurrensen från övriga insatser i samhället.

Avslutning

Säkerhet måste ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”, det vill säga att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten/hotet istället för ”negativ fred” som inriktar sig på att sätta stopp (militärt) på konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.

En mängd nya hot som varken är territoriella eller militära har tillkommit, samtidigt som de gamla ändrat karaktär och inte längre kan bemötas på samma sätt som tidigare. Man ser också att flera av hoten förstärker varandra, varför flera av de traditionella hotens strukturella grundorsaker betraktas som egna hot i sig. I takt med att nationalstatens gränser luckras upp alltmer blir det svårare att möta dessa hot för den enskilda staten.

Dagens konflikter ser inte ut som de en gång gjorde. Det handlar inte längre om uppställda och uniformerade arméer som efter att officiellt ha förklarat krig inleder en kamp till döden om geopolitisk kontroll under diplomats och krigets regler. Den sortens konflikter syns alltmer sällan.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2012

Peter Rådberg (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Jan Lindholm (MP)

Valter Mutz (MP)